

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Hominis Christiani In Persecvtione Constitvti

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Argumenta quaedam partim ex scriptura de Iehu, partim ex D. Ambrosio
petita soluuntur. Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30333

manus Dei uiuentis. Idcirco & sic in Apocalypfi
Martyres laudati sunt, vt diceretur inuentum non
esse ipforum in ore mendacium. Itaque morte pro
nomine Christi & honore cōtempta, irreprehen-
sibiles abierunt, vbi tentari à mendacibus vltorius
omnino non possint: quia mendaces amplius suis
in cōtibus vel alienos, vel proximos non habe-
bunt. Quocirca cum essent Augustini ætate qui-
dam, qui sua post scelera rebaptizari volētes, pro-
fiterentur se esse paganos, ille hoc improbens ve-
hementer: Cōsidera (inquit) quæso te, quàm exe-
crabiliter ab his fiat, vt quos malè viuentes Ecce-
lesiastica disciplina corripimus, persuadeatur eis, vt
ad lauachrum alterum veniant: atque vt id acci-
pere mereantur, paganos se esse respōdeant. Quæ
vox (inquit) ne procederet de ore Christiano, tan-
tus Martyrum sanguis fusus est. Porro si aut nega-
re verbo suam non licet fidem, aut alienam profi-
teri: multo erit sceleratius improbare expressè ac
damnare quod pietatis est, cōuitiāq; dicere, etiam
si quod dicitur animi repugnante sententia, com-
pellente vero metu proferatur. Quo loco B. Po-
lycarpi occurrit egregia virtus: qua, iurare iussus
fortunam Cæsaris, conuitiāq; in Christum iacere,
respondit: Octoginta & sex annis seruo ei, & nihil
me læsit vnquam: quomodo possum maledicere
& blasphemare regem meum, qui salutem mihi
dedit? Cūque bestias diceret proconsul esse pa-
ratas, quibus obijceretur, nisi eum celeriter Chri-
stianismi pœniteret, dixit: Adhibeantur: nobis
enim immobilis stat sententia, nec possumus de
bono ad malum per pœnitudinem commutari.

Apoc. 14.

Epist. 169.

Consulatur
Eusebius
lib. 4. Ec-
clesiastica
hist. ca. 15.

*Argumenta quadam partim ex scriptura de Iehu,
partim ex D. Ambrosio petita soluuntur.*

CAPVT TERTIVM.

Q Vid autē nobis Iehu proferunt ad exemplum
mentiendi, quod seruum Baal se esse menti-
tus sit,

tus sit, vt eius cultores, Prophetas & Sacerdotes occideret? Ait enim ad populū: Coluit pater meus seruos Baal parum: ego autem eum colant amplius. Iussit deinde parari sacrificium impium, & ad cultum sacrilegum publico edicto conuocauit. Nunc (inquit) Prophetas Baal & vniuersos seruos eius, & cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me. Nullus sit qui non veniat: Sacrificium enim grande est mihi Baal: quicumq; defuerit, non viuet. Porro (vt sacra narrat historia) Iehu faciebat hoc insidiosè, vt disperderet cultores Baal. Hæc igitur eius insidiosa simulatio, mendaxq; professio, si probāda erit, iustius multo serui Christi, tempore persecutionis, seruos dæmonum se velle esse simulabunt, cum sit grauius à seruis dæmonum Christi seruos occidi, quàm insidijs cultores dæmonum circumuentos interire. Interfici enim isti iure potuerunt, sicuti & impium è medio tolli cultum oportuit. At illorum interemptio præter grauem admodum oppressiōnem innocētiae, grauiſsimam & impijſsimam habet eius cui seruiunt iniuriam, eo quod Christum persequi censendi sunt, qui eius membra persequuntur. Quid enim ob aliud dictum existimabimus Saulo in Christi discipulos sæuiēti: Saule, Saule, quid me persequeris? Cum igitur sceleris & impietatis plena sit piorum oppressio, iusta autem esse possit impiorum nonne iustius fuerit impium simulasse cultum, ne pij & Dei serui trucidentur, quàm vt impiorum noxia turba deleatur? Iustius erit sane, si fas vnquam erit ad eum modum impio mendacio alienum præ se ferre furem. Sed hoc vt licere videatur propter Iehu commemoratum exemplum, tot sanctorum celebrata martyria non simunt, etiam si qualis ille Iehu fuisset, diuina omnino scriptura tacuisset. Nunc verò cum scriptum sit, eum non habuisse cor rectum cum Deo, sed adhuc vitulos Ieroboam coluisse: quid mirum est, si homo

adhuc impius, impiam & sacrilegam simulationem non vitauit? Et eius quidem non nego zelum aduersus impios esse remuneratum. Sed quid ei profuit (inquit Augustinus) quod pro nonnulla obedientia, quam de domo Achab omnino delenda, pro cupiditate suae dominationis exhibuit, aliquantam mercedem transitoriam regni temporalis accepit? Sed ut fuisset eius aduersus impietatem zelus rectus, sinceramque obediendi, hac saltem ex parte, voluntas, non esset tamen consequens, ut omne id probandum esset, quod ad implendam diuinam huius voluntatis modum excogitauisset. Nam & obstetricum illarum, quibus in Aegypto sunt usae Israeliticæ puerperæ, studium humanissimum natos conseruandi, iure laudatum est, ac domorum seu familiarum ædificatione donatum: nec probari tamen earum mendacium potuit, quo ad crudelitatis euitationem consulendum putauerunt. Num & furtum laudabimus eius, qui subtrahat locupleti quod egeno largiatur, quoniam eius laudanda est erga pauperem misericordia? Frequens est ut affectu aut zelo non malo quippiam peragatur non bene: cum vel imprudentia se, vel temeritas, vel ignorantia miscuerit. Itaque si & Vercellensis Eusebius hac in parte deliquisset, cum sese Arianae perfidiae dixit consentire, ut habet sermo inter Ambrosianos septuagesimus, quo Dionysium Martyrem Arianorum fraudibus ad impiam subscriptionem pertractum liberaret. Dixit enim, si quid memorato sermone tribuendum est, hoc quidem sibi placere, quod illis, sed quod sibi filium Dionysium in subscribendo preposuerint, grauiter se mouerit: Vos enim (inquit) qui dicitis filium Dei patri Deo æqualem esse non posse, cur mihi filium prætulistis? Qua illi ratione permoti, statim sancti Dionysii chirographum deleuerunt, priorem subscribendi locum Beato Eusebio deferentes. Quos ille

*Eusebij
Vercellen-
sis meminit
historia tri-
partita lib.
6. cap. 23.*

increpans & irridens, ait: Neque ergo me vestris
 sceleribus polluo, neque filium meum vobiscum
 participare permitto. Si igitur (quemadmodum
 illius sermonis verba præ se ferunt) eiusmodi bre-
 uissima simulatione ac dolo mentiendi, beatus ille
 vir vsus est, intentione sincerissima, neque solus
 ipse, neque primus est in numero etiam hominum
 optimorum, qui maculæ quippiam per impru-
 dentiam aut simplicitatem benefacere nitendo
 contraxerit. Quis enim neget Petrum Aposto-
 lum optima intentione fecisse, quod eum B. Pau-
 lus Antiochiæ fecisse commemorat? Prius enim
 (inquit) quàm venirent quidam à Iacobo, cum
 gentibus edebat: cum autem venissent, subtrahe-
 bat & segregabat se, timens eos qui ex circumci-
 sione erant. Et simulationi eius (inquit) consen-
 serunt cæteri Iudæi, ita vt & Barnabas duceretur
 ab ijs in illam simulationem. Ergo Beatus Petrus
 dum effugere nititur Iudæorum offendiculum,
 qui nefas adhuc esse censebant Iudæo cum genti-
 bus habere cōsuetudinem, neque posse Gentilem
 ad spem salutis admitti, nisi suscepto legis Mosai-
 cæ iugo: hos (inquam) cum veretur offendere,
 imprudens Gentibus, inter quas versabatur, scan-
 dalum parat: dum eas exemplo facti iudaizare co-
 git, opinionemque confirmat iudaizantium, non
 posse Gentiles per Christum salutem consequi,
 nisi Christianæ professioni legalis obseruatio mis-
 ceretur. Hinc igitur illi ab Gentium Apostolo in
 faciē resistitur. Quoniam (inquit) reprehensibilis
 erat. An fortè & ipsa reprehensio, non vera, sed fi-
 cta & simulata fuit? Sed falsa esse scriptura non po-
 test, quæ dicit: Quoniam reprehensibilis erat. Nec
 verò propterea Petrum corripuit Paulus, quod
 paternas traditiones obseruaret, quas adhuc Iu-
 dæis inter Iudæos obseruare licebat: donec iam
 mortuæ Christianis, tãquam ad sepulchrum etiam
 cum honore perductæ fuissent: sed quoniã gentes
 cogebat

Gala.ca. 2.

id est
 in
 die
 quod
 est

cogebat iudaizare, quod nullo modo posset (inquit Aug.) nisi ea sic ageret, tanquam adhuc etiam post Domini aduentum necessaria saluti foret. Cum igitur & Petri Apostolorum principis lapsum eiusmodi teneamus iure à Paulo reprehensum, nihil erit mirum, si se quoque Eusebius rectè simularum putauerit Arianismum, quo suum filium Dionysium lucrifaceret, præsertim cum non esset diu simulandi propositum, sed mox sese cum eorum confusione detegendi. Sanè (iuxta illius quidem historiam fidem) si credidisset Beatus Eusebius negare suam licere sibi fidem, ad effugienda tormenta tyrannicæ crudelitatis, non hæc omnia tanta fortitudine pertulisset. Sic enim scriptum est in illo sermone: Dicitur inter cætera passionis genera, hoc pœnale passionis supplicium pertulisse, ut dum interrogaretur ab Arianis, & se eorum communicare perfidiæ denegasset, scalarum procliu tractu, supinis pedibus ad imum usque pertraheretur: & iterum reuocatus ad summum, interrogatus denuò cum eadem respondisset, eadem pateretur: ac sic frequentem interrogationem, frequenter eiusmodi supplicium fuerit subsequutum. In qua passione sancti Eusebii Martyris, licet fuerit quassatum caput, elisum corpus, membra contracta, animus tamen fidei mansit inuictus: Nam quanto plus illum Ariana perfidia corporaliter lacerabat, tanto magis eum Catholica integritas corporaliter refouebat. Hæc ille adscriptus Ambrosio sermo, cum sit Maximi. In quo apud Maximum integro, ista quæ protuli non reperiuntur. Sed quoniam quisquis ille est narrationis huius author, scripturam profert, qua simulationem Eusebii probet, breuiter id quoque expediendum est. Ait sanctus Paulus, inquit: Factus sum Iudæis tanquam Iudæus, ut Iudæos lucrifacerem. Ita Eusebius hæreticis hæreticum se esse mentitus est, ut de hæresi filium liberaret. Sic

Aug. epist.
8.9. & 19

1. Cor. 9.

*Epist. pra-
cipue 19.*

nempe interpretatur Paulum Iudæis factum esse Iudæum, vt mendaci sit vsus simulatione erroris iudaizantium. Quam interpretationem refellit B. Augustinus, verumq; & genuinum Apostoli sensum eruditè persequitur. Quo loco inter cætera: Omnia (inquit) omnibus factus est Paulus, vt omnes lucrifaceret, non mentientis astu, sed compatiens affectu, id est, non omnia mala hominum fallaciter agendo, sed aliorum omnium malis omnibus, tanquam si sua essent, misericordis medicinae diligentiam procurando, & infra: Iudæis tanquam Iudæus fiebat, quando eos ab illo errore, quo vel in Christum credere volebant, vel per vetera sacerdotia sua, cæremoniâque obseruationes, se à peccatis posse mundari, fieriq; saluos existimabant, liberabat. Et rectè quidem ad hunc modum Augustinus. Nam & ijs qui sine lege erât, se factum affirmat tanquam sine lege esset: Num igitur falsorum deorum se mentitus est esse cultorem? num aut Deum verum negauit mendaciter, aut ad impura sacrificia, Gentium more, properauit? Prorsus igitur & illis factus est, tanquam eodem ipse esset infælicissimæ cæcitatibus loco, congruè illis per misericordem compassionem, non per versipellem simulationem: sicuti fit sanus ægroto, tanquam ipse esset ægrotus: & pauperi diues, tanquam eadem ipse ægestate premeretur. Dum ille quidem ægroto sic compatitur, vt hoc impèdat humanitatis officium, quod sibi, si ægrota- ret, impendi vellet: & hic tanquam si paupertatis ipse pondere grauaretur, ita pauperè benignæ liberalitatis solatio leuat. Sensem eundem Apostolicæ lectionis & ille commentarius expressit, qui D. Ambrosio inscribitur: Non videtur (inquit) quasi simulasse, vt omnibus fieret omnia, quod solent adulatores facere: sed non ita est. Vir enim diuinus & medicus spiritalis, sciens omnium causas & vulnera, magna industria conseruet illos & compa-

R. 1707

compa

compatitur. Sic & D. Chrysoſtomus eum ipſum in
 locum eſt commentatus: Non ſimulauit (inquit)
 neque enim lucrum quaſiſſet eorum qui ſalui fa-
 cti ſunt, ſi ſimulaſſet: perditionem hypocrita quaerit,
 & vt accipiat, ſimulat, non vt det quicquam.
 Paulus autem non ita, ſed tanquam medicus, tan-
 quam magiſter, tanquam pater: medicus laboran-
 ti, magiſter diſcipulo, pater filio ad correctionem
 conſentit, non ad damnum, ita & ipſe. Et hic qui-
 dem Chryſoſtomus in fine libri primi de ſacerdo-
 tio, Paulum ait fraude quadam, ſed vtili, ſubmiſiſſe
 ſe quandoque legi, eiusque conſilij ratione multas
 Iudaeorum myriades ad ſe allectauiffe. Nempe do-
 cet ille non omne genus fraudis fugiendum eſſe,
 ſed exiſtere quoddam, quo & in bello aduerſus ho-
 ſtes, & in pace erga amicos vti liceat: Huius (in-
 quit) fraudis magna vis eſt, modo ne fraudulentum
 animo fiat. Sed ipſam (inquit) tum ne fraude qui-
 dem nominandam putauerim: verum oecono-
 miam quandam potius, ac ſapientiam, artemque, qua
 poſſis e medijs, inſque imperijs, desperatarum re-
 rum anguſtijs, difficultatibusque, correctis emenda-
 tiſque animi vitijs, euadere. Eiuſmodi fraudibus vti
 declarat & medicos, cum aegros contigerit adduci
 non poſſe, vt praſcripta & neceſſaria remedia ſi-
 ment. Hoc igitur genere fraudis, a quo procul eſt
 aſtus mentiendi, haud grauatim admitto Beatum
 Apoſtolum vſum eſſe: qui cum legis vinculis per
 Chriſtum eſſet expeditus, atque id de ſe certiffime
 ſciret, tamen prudentiſſimo conſilio inter Iudaeos
 legis decreta ſeruauit, non ſeruare ſe finxit, ne non
 ſeruare legis offenſio, Iudaeorum animos ab euan-
 gelio, quod praedicabat, cogeret reſilire. Sed mo-
 ueant non iniuria quempiam, quae D. Ambroſius
 libro de poenitentia primo diſcernit: Diximus (ait)
 quid ſcriptum ſit, colligamus ſententiam. Omnis
 (inquit) qui me conſeſſus fuerit, id eſt, ex quacun-
 que vita, ex quocunque ſtatu, qui me conſeſſus fue-
 rit, ha-

rit, ha-

rit, habebit remuneratorem me confessionis suae. Cum dicitur, omnis, nullus a remuneratione, qui fuerit confessus, excluditur. Non similiter omnis qui negauerit negabitur. potest enim fieri, vt aliquis victus supplicijs, sermone neget, corde adoret. Hæc imprimis verba nihil eorum causam adiuuant, qui tormenta non expectant, vt post victi & fatigati neget, sed vltro nea negatione præueniunt, vt euitent. Non eos excusat Ambrosius, qui negandi meditantur disciplinam; sed eos quorum tormentis cessit infirmitas, cum stare in confessione fortes decreuissent. Deinde neque hos sic excusat vt culpam tollat, sed vt minuât, ne, quemadmodum adiunxit, eadem causa putetur eius qui sponte neget, & eius quem tormēta inclinauerint ad sacrilegium, non voluntas. Nam sæpe (inquit) in hoc athletarum sæculari certamine etiam victos, quorum fuerint certamina probata, vulgus hominum cum victoribus coronare consuevit: maximè quos viderit aut fortè dolo, aut fraude excisos victoria. Christus ergo athletas suos, quos viderit grauibus paulisper cessisse supplicijs, sine venia patietur manere? Nunquid non habebit remunerationē laboris, qui etiā quos proijcit, nō in æternū proijcit? Audis hic veniæ cōmemorationem, cui nullus esse potest locus, nisi culpa præcesserit. Ac ne parua & leuem, & quasi vnā de quotidianis culpam putes, vel in tormētis negasse, dicit eiusdē libri de pœnitētia ca. 10. hūc qui sic negauerit, semiuiuum relictum esse, tanquam ex vulnere grauisimo: ad eius similitudinem qui incidit in latrones, sed in eo tamen vitale adhuc aliquid fidei spirare: Qui (inquit) Deum penitus ex suo corde abijcit, ille mortuus est: qui ergo non penitus abijcit, sed per impressionem tormentorum, ad tempus negauit, semiuiuus est. Disputat autem hæc contra Nouatianos Ambrosius, qui lapsis omnibus in persequutione subtrahebāt penitentiam me-

tiæ medicinam : & in animas inusitata crudelitate sæuientes , eos quoque qui ex infirmitate cecidissent , sine spe pacis & reconciliationis , desertos esse patiebantur . cumq; illud quod scriptum est : Qui negauerit me coram hominibus , negabo & ego eum corâ patre meo ; ad suæ crudelitatis comprobationem proferre solerent : negat Ambrosius de negantibus , vt de confitentibus , dictum eodem prorsus modo . Nam de confitentibus quidem latissimè patere sententiam , quæ omnes expressè complectatur : de negantibus verò , non dictū esse : Omnis qui negauerit ; sed , Qui negauerit ; non quia nō iure negari possit , quisquis negauerit : sed quod nonnulli essent negatores venia digni , qui fidem Christianam corde retinentes , hâc per impressionem tormentorum , tristes atque inuiti negassent . de quibus & cap. 4. sic loquitur : Sicut dixit Iudeis , Populus hic labijs me honorat , cor autem eorum longè est à me ; fortassè & de quibusdam lapsis dicat : Isti labijs me negarunt , sed corde mecum sunt , vicit eos pœna , nō auertit perfidia : Sine causa autem his aliqui veniã negant , quorū fidem eousque consecutus persequutor est , vt eam studeret expugnare tormentis : Negarunt semel , sed quotidie confitentur : negarunt sermone , sed confitentur gemitibus : nōne ita istud est , ac si quis captiuum victæ vrbs populū abducatur ? Captiuus abducitur , sed inuitus , qui in alienas terras necessitate contendat , intimo non migret affectu : patriam secum animo vehat : querat copiam quemadmodum reuertatur . Quid ergo ? cum reuertitur , num est aliquis qui persuadeat eum non recipiendum ? minore honore , sed studio propensiore , ne habeat in quo insultet aduersarius . Similem habet D. Cyprianus de istiusmodi lapsis sententiam , qui per tormenta superantur : Quantum (inquit) ad animi mei sententiam pertinet , puto his indulgentiam Domini non defuturam , quos constat stetisse in acie ,

*Vide ca. 2.
in fine lib.
primi de penitentia.*

Lib. 3. Epistolæ. 23.

acie, nomen Domini confessos esse; violentiam magistratum & populi furentis incursum, immobilis fidei obstinatione vicisse: passos esse carcerē, diu inter minas proconsulis, & fremitum populi circumstantis, tormentis laniantibus, a longa iteratione cruciantibus repugnasse: vt quod in nouissima infirmitate carnis subactum videtur, meritorum præcedentium defensione releuetur, & sit satis talibus gloriam perdidisse, non tamen debere nos eis & veniæ locum claudere: quibus existimamus ad deprecandam clementiam Domini posse sufficere, quod triennio iugiter ac dolenter, vt scribitis, cum summa pœnitentiæ lamentatione planxerunt.

Nefas esse per fictam venerationis simulationem, infidelium sacris interesse.

CAPVT QVARTVM.

Porro si nefas est aut veram verbo negare, aut falsam & alienam laudando præ se ferre fidem, neque id profecto licebit, prophanis infidelium sacris interesse, seu sacrilega sese cum ijs communionem coniungere. Quid enim interest, verbone ac voce clara idolum te venerari dicas? an id sacrificando, aut venerabundo alioqui gestu & motu corporis, apertissimè præ te feras? Aut minus sese hæreticum facto loquitur, qui hæreticorum frequentat cœnas sacrilegas, quàm is qui illas probari sibi verbo fateatur? Gentilium igitur ea fuerit philosophorum præclara constantia, qui cum simulachra deos non esse viderent, neque ijs sacrificari probarent magnopere, puriusq; fateatur coli deos sine simulachris quàm cum simulachris: tamen popularem insaniam in sacrificijs ludisq; obscœnis sequebatur, & à promiscua multitudinem permultum opinione discreti, publicis nephendorum sacrorum ritibus miscebantur. Ipsos quoque dæmones, quos consideratis eorum vitijs,

Vide Aug. lib. 8. de ciuitate Dei cap. 4. & initio lib. de vera religione.